

Lärdomar från landets alla sommargångator

Har du någon gång upplevt att din vanliga väg till skolan eller jobbet förändrats radikalt över en natt, just då träden går i blom? Att sträckan som du vanligtvis behöver saxa fram mellan morgonstressade bilar nu ligger öppen för bara dig? Då har du sannolikt upplevt en sommargångata. Det du läser är resultaten från en jämförande studie över Sveriges samtliga sommargångator, den första i sitt slag.

Sommargångator ökar i popularitet

Konceptet som innebär att en vanlig gata tillfälligt görs om till en gångata under sommartid växer i popularitet och ligger på många sätt i tiden. Det är en billig lösning, åtminstone i jämförelse med en permanent ombyggnad av gatan, och flexibel på så sätt att den kan anpassas efter de behov och önskemål som är aktuella för stunden.

En annan förklaring till ökningen av sommargångator är stadsplanerarens förändrade syn på gator. Från att ha varit ett utrymme som skulle se till att resan från punkt A till B gick så smidigt som möjligt, ser man nu på gatan som en del av invånarnas gemensamma vardagsrum. Man vill att dessa ska uppmuntra till dröjsamhet, möten och vistelse. Utöver det går utvecklingen mot ett ökat fokus på hållbara transporter och minskad bilnärvaro i städer.

Bristfälligt undersökt

Det har hittills skrivits mycket lite om sommargångator och aldrig tidigare har flera fall samlats och jämförts. Att kunskapen inom området är så föga spridd blev grogrunden för mitt arbete. Mitt syfte har varit att hitta allmänna lärdomar kring planeringsgreppet.

Jag har undersökt sommargångatans utbredning i landet och tagit reda på vad som ligger bakom både de lyckade och mindre lyckade försöken, för att underlätta

framtida satsningar. När erfarenheter från tidigare projekt samlas och sprids kan kommuner undvika att gå över ån efter vatten vid nya satsningar.

Mina efterforskningar visar att 33 kommuner runt om i landet tillsammans har genomfört, eller planerat att genomföra, totalt 46 stycken sommargångator.

Framgångsfaktorer och fallgropar

Tack vare många och långa intervjuer med tjänstepersoner och näringsidkare från norr till söder har jag, utöver kartläggningen av sommargångatans omfattning, kunnat identifiera generella framgångsfaktorer och fallgropar.

De tre viktigaste pusselbitarna till en lyckad sommargångata är att åtgärden är förankrad i något mer långsiktigt strategiskt dokument som kommunen arbetar mot, såsom att bli landets bästa fotgängarstad; att det är en förvaltning, säg stadsbyggnadskontoret till exempel, som förbereder och utreder förslaget samt att man väljer en gata som har fler restauranger än annan affärsverksamhet, då matställen har störst direkt vinst av att bilarna försvinner tack vare att de kan utöka sina uteserveringar. De senare bidrar även till att befolka och skapa liv på platsen. De tre mest kritiska fallgroparna som projektet kan trilla ner i är att man inte får med gatans näringsliv på tåget så att de sätter sig upp mot förslaget, oftast av rädsla för att handeln

ska dö ut; att staden är liten med en stark tradition av fri framkomlighet med bilen, något som är svårt att komma runt men som är viktigt att ha i bakhuvudet och avslutningsvis att gatan som väljs har mycket trafik som måste ledas om, vilket gör att sommargågatan får stor påverkan på biltrafiken i hela staden.

Serveringsstråket, Aktivitetsgatan och Medelvägen

Under arbetets gång visade det sig att sommargågatornas utseende skiljer sig mycket åt från fall till fall. Jag menar på att dessa olikheter är så stora att man bör prata om tre olika sommargågor, istället för en. Först har vi Serveringsstråket, den äldsta varianten som är vanligast bland de mindre kommunerna. Här är uteserveringarna grejen och kommunens bidrag är att sätta upp nya skyltar och några blomlådor. Motsatsen kan sägas vara Aktivitetsgatan där de kommersiella intressena tar minimalt med plats, till förmån för lek och aktivitet. Det kan handla om stadsodling, spel målade i gatan eller konserter och genomförandet kräver ett stort engagemang från projektledarnas sida. Varianten uppkom så sent som 2018, vilket jag ser som ytterligare ett bevis på den förändrade, mer vistelsebetonade synen på gator. Eftersom att vi pratar om Sverige finns det naturligtvis också ett

mellanmjölksalternativ som är en kombination av de båda andra. Uteserveringarna är då ofta utgångspunkten men kommunen kompletterar med att möblera upp resten av ytan med olika typer av sittplatser och planteringar så att kommersiella och icke-kommersiella intressen samsas sida vid sida. Jag kallar den tredje typen för Medelvägen.

Då mitt syfte som sagt var att kommuner ska ha nytta av mina resultat har jag som en bonus till min uppsats även skapat en guidebok till sommargågor. Den är till för kommuner som är intresserade av konceptet men inte har tid att sätta sig in i ett helt examensarbete. Är man intresserad av att läsa den kan man mejla mig (vera.esaiasson@gmail.com).

Jag vill avsluta med att poängtera att även om vår huvudstad antagligen är den som gjort sommargågatan mest känd i folkmun, genom att slå på stora trumman med sin satsning, tog historien sin början på en helt annan plats. Sveriges allra första sommargågata genomfördes i Skånes östra regioner, närmare bestämt i den lilla sommarstaden Simrishamn, för över trettio år sedan.

Av: Vera Esaiasson, V14